

med sikker Forvisning om, at man hvert Aar vil kaste uhyre store Summer bort derpaa, forstaaer jeg ikke. Jeg forstaaer ikke, hvorledes man kan betragte det som noget Ueggehlidigt, om Staten giver Penge ud eller ikke giver Penge ud. I det ene Tilfælde giver Staten ikke en Skilling ud, i det andet Tilfælde giver den Masser af Penge bort hvert Aar. Hvorledes disse to Ting kunne kaldes det Samme, og hvorledes det kan siges at komme ud paa Et, kan jeg ikke forstaae. — Naar jeg skal resumere, hvad jeg hidtil har fremskillet, saa vil jeg sige, at, medens jeg ikke anerkjenner, at Staten overhovedet skal indlade sig paa Jernbanebygning, saa skal jeg dog meget villigt indrømme, at dette er en Regel, der som enhver anden kan taale Undtagelser. Jeg finder mig foranlediget til at gjøre ærede Medlemmer opmærksomme paa, at jeg ikke hører til dem, der ligeoverfor de virkelige Forhold og de Krav, som disse ofte gjøre gjældende, er i den Grad principfast og i den Grad holder paa, hvad jeg anseer for at være det absolut Rette, at jeg ikke skulde ville paa en fornuftig Maade give efter for saadanne udenfra kommende Krav. Jeg kan saameget mere sige dette, som jeg i nærværende Tilfælde maa gjøre opmærksom paa, at jeg har været med til at gjøre det første Skridt for at fremkalde en Jernbane i Jylland; dette Skridt stammer nemlig fra et Ministerium, hvori jeg var Finantminister. Jeg har altsaa faktisk beviist, at jeg meget vel kan tage Hensyn til denne Art af Interesser, selv om jeg ganske sikkert vedbliver at nære den Mening, at det ikke er den vigtigste Maade at gjøre det paa. Den Bane i Jylland, som jeg i sin Tid tillod mig som Medlem af den daværende Regjering at stemme for og at ønske gennemført, dannede og danner et ikke ubetydeligt Led i den Bane, som nu findes der. Men det var ganske sikkert min bestemte Overbeviisning dengang, at der ved skulde man ogsaa blive staaende for en Række af Aar, og at man skulde lade denne Bane oparbejde sig fuldstændigt, inden man for Statens Vedkommende gjorde noget som helst yderligere Skridt. Jeg siger derhos, at de Baner, der kunne betale sig godt, ere velsignede for Samfundet i det Hele, men de ville ogsaa komme tilstede, uden at vi behøve

at indblande os deri, og de ville fuldstændigt tilfredsstille alle fornuftige og billige Forbringer. I samme Grad som Jernbanerne derimod ikke selv formaae at skaffe Tilgang, i samme Grad skal man see at komme bort fra dem. Jeg siger udtrykkeligt: naar Jernbanerne ikke formaae at skaffe sig Tilgang, thi det kan jo være, at man tvinger dem dertil, idet man nedbringer Priserne under det Naturlige; saa falder mit Raisonnement vel tilbeels bort, men kun for tilligemed Tabet at komme frem paa anden Maade. De Jernbaner, der ikke formaae at betale sig, ere forværvelige, og dem skal man ikke indlade sig paa. Jeg spører til, i Erkjendelse af, at Forholdene aldrig staae ganske rene og klare i det concrete Liv, at der er en vis Art af Baner, som Staten af ganske andre Formaal og ganske andre Grunde kan have en saadan Interesse i at see udførte, at den maa see bort fra det hele Pengehensyn. Der kan saaledes af Forsvarshensyn eller af andre Diemed komme en saadan Nødvendighed tilstede, men derom kan der aldeles ikke være Tale her. Endelig indrømmer jeg, at Enhver, der indlader sig paa den Art af Entrepriser, maa vide, at der skal gives en vis rimelig Tid, for at et saadant Foretagende kan udvikle sig til sin naturlige Bestaenhed, og at det altsaa vilde være saare urimeligt, om man allerede den første Dag efter, at en sliq Jernbane var aabnet, vilde forlange, at der strax skulde indfinde sig hele den Trafik, som var nødvendigt, for at Banen kunde betale sig. Der skal indrømmes en rimelig Tid — og her kommer naturligtvis i Betragtning et Skjøn, hvilket man maa oppebie for at see, om denne Betingelse opfyldes. Men hvor man maa kunne sige sig selv, at der maa gaae en lang Række Aar, inden Betingelsen kan komme tilstede, der mener jeg, at det er ubestrideligt, uigjendriveligt urigtigt at indlade sig paa at bygge Jernbaner, selv bortseet fra, hvorvidt det er retfærdigt eller ikke.

Jeg skal hermed lade dette Spørgsmaal hvile og gaae over til noget nærmere at omtale det andet spør af mig nævnte Punkt, som er ikke mindre mærkeligt. Den høitærede Indvrigsminister har i det andet Thing sagt —